

Sygn. akt III Ca 1579/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 stycznia 2017 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SO Mirella Szpyrka

Sędzia SO Teresa Kołeczko - Waclawik

Sędzia SO Roman Troll (spr.)

Protokolant Iwona Reterska

po rozpoznaniu w dniu 25 stycznia 2017 r. w Gliwicach na rozprawie

sprawy z powództwa P. W.

przeciwko T. W.

o podwyższenie alimentów

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Zabrze

z dnia 1 sierpnia 2016 r., sygn. akt III RC 311/15

1) **zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:**

a) **oddala powództwo;**

b) **zasądza od powódki na rzecz pozwanego 60 zł (sześćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu;**

2) **oddala apelację w pozostałej części;**

3) **zasądza od powódki na rzecz pozwanego 300 zł (trzysta złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego.**

SSO Roman Troll SSO Mirella Szpyrka SSO Teresa Kołeczko – Waclawik

Sygn. akt III Ca 1579/16

UZASADNIENIE

Pozwem złożonym 4 maja 2015 r. powódka P. W. wniosła o podwyższenie alimentów od pozwanego T. W. z po 300 zł miesięcznie do po 600 zł miesięcznie. Podała, że ze względu na stan zdrowia i wiek nie może podjąć pracy, a dodatkowo wzrosły ceny towarów i usług od ostatniego orzekania o alimentach w 2009 roku.

W odpowiedzi na pozew pozwany wniosł o oddalenie powództwa oraz zwrot kosztów procesu.

Wyrokiem z 1 sierpnia 2016 r. z Sąd Rejonowy w Zabrzu zasądził od pozwanego na rzecz powódki alimenty po 600 zł miesięcznie płatne z góry do rąk powódki do dnia 20-go każdego miesiąca począwszy od 4 maja 2015 r., a to w miejsce alimentów ustalonych ugodą zawartą przed Sądem Rejonowym w Zabrzu 29 kwietnia 2009 r. w sprawie o sygn. III RC 46/09 (pkt 1); nakazał również pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa- Sądu Rejonowego w Zabrzu 240 zł tytułem zwrotu kosztów sądowych (pkt 2) oraz wyrokowi w punkcie 1 nadał rygor natychmiastowej wykonalności (pkt 3).

Powyższy wyrok zapadł przy następujących ustaleniach faktycznych: wysokość dotychczasowych alimentów po 300 zł miesięcznie została ustalona ugodą stron zawartą przed Sądem Rejonowym w Zabrzu 29 kwietnia 2009 r. w sprawie o sygn. akt III RC 46/09, wówczas powódka była emerytką i otrzymywała świadczenie w wysokości 1492,40 zł netto miesięcznie, zamieszkiwała wraz z synem, który ukończył studia i był osobą bezrobotną, otrzymywała alimenty od pozwanego po 150 zł miesięcznie; natomiast pozwany pozostawał w nowym związku małżeńskim, otrzymywał emeryturę w wysokości 2652 zł netto miesięcznie, jego żona była osobą schorowaną, wymagała specjalnej diety oraz opieki, na jej koszty leczenia, w tym konsultacje medyczne, pozwany przeznaczał około 200 zł miesięcznie, a specjalna dieta jego żony kosztowała około 150 zł, na paliwo przeznaczał około 300 zł miesięcznie, pozwany starał się odwiedzać swoją matkę zamieszkujejącą we W., co wiązało się z wydatkami na dojazdy w kwocie około 200 zł. Obecnie powódka otrzymuje emeryturę w wysokości 1990,50 zł, syn stron kupił kawalerkę, do której przeprowadziła się powódka ze względu na niższe opłaty, a sam pozostał w jej dotychczasowym mieszkaniu, do wydatków powódki należy czynsz wraz z gazem i ogrzewaniem – 390 zł, prąd – 66 zł co dwa miesiące, woda – 50 zł miesięcznie, leki – 200 zł miesięcznie (nie licząc dojazdów do lekarza), telefon – 29 zł, telewizja – ponad 100 zł rocznie, powódka posiada samochód wyprodukowany 11 lat temu, za który płaci ubezpieczenie w wysokości 220 zł rocznie, w bieżącym roku powódka została poddana operacji na oddziale otolaryngologii i onkologii laryngologicznej. Pozwany obecnie mieszka sam, albowiem jego żona zmarła w 2014 r., po odliczeniu alimentów otrzymuje emeryturę w wysokości 2807 zł, zajmuje spółdzielcze mieszkanie na poddaszu, do jego wydatków należy czynsz – 150 zł, ogrzewanie elektryczne – średnio 220 zł miesięcznie (w sezonie grzewczym około 370 zł), telefon stacjonarny, internet i telewizja – 140 zł miesięcznie, czynsz najmu garażu – 65,44 zł miesięcznie, koszty leczenia – 200 zł miesięcznie; pozwany choruje przewlekłe na nadciśnienie, zwyrodnienie kręgosłupa, ma zaburzenia depresyjne oraz nerwicowe, jest uzależniony od alkoholu, zamierza leczyć się prywatnie, w tym podjąć prywatną terapię dla osób uzależnionych od alkoholu, opiekuje się też matką, która ma 83 lata i mieszka we W. - z tego tytułu ponosi wydatek rzędu 200 zł miesięcznie plus koszty dojazdu, pozwany poniósł koszty leczenia okulistycznego matki w łącznej kwocie 2700 zł.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd I instancji doszedł do przekonania, że powództwo zasługiwało na uwzględnienie w całości i oparł swe rozstrzygnięcie na art. 138 k.r.o. w związku z art. 60 § 2 k.r.o. Porównując uprzednią sytuację stron z obecną ocenił, że uległa ona zmianie; usprawiedliwione potrzeby powódki zwiększyły się o koszty leczenia, które – nie wliczając kosztów dojazdów związanych z leczeniem – wynoszą 200 zł miesięcznie, w czerwcu bieżącego roku została poddana operacji. Należało ponadto uwzględnić istotny wpływ czasu od chwili zawarcia ugody i związany z tym wzrost cen. W ocenie Sądu I instancji nadal istnieje w związku z tym stan, w którym sytuacja powódki jest w istotnym stopniu gorsza niż w przypadku gdyby strony nadal pozostawały w związku małżeńskim. Sąd Rejonowy wskazał, że zmieniła się również sytuacja pozwanego, który w chwili zawierania ugody pozostawał w związku małżeńskim i obciążał go w związku z tym obowiązek alimentacyjny wobec żony, która chorowała i ponosił w związku z tym wydatki na jej leczenie; natomiast żona pozwanego zmarła w kwietniu 2014 r.; co prawda pozwany wspomaga również finansowo swoją matkę, jednak pomoc ta nie może zwolnić go z obowiązku alimentacyjnego wobec powódki. Z poczynionych ustaleń faktycznych wynika, iż w ocenie Sądu Rejonowego pozwany jest w stanie pogodzić tę pomoc z alimentacją powódki, jakkolwiek w ostatnim czasie pozwany poniósł zwiększone wydatki na leczenie matki związane z wizytami okulistycznymi i kosztami leków, jednak zwykle jego wsparcie polega na odwiedzinach raz w miesiącu, zrobieniu zakupów i przekazaniu jej około 200 zł. Sąd Rejonowy stwierdził, że pozwany dysponuje obecnie emeryturą w wysokości około 3100 zł. Jego wydatki związane z utrzymaniem mieszkania i leczeniem kształtują się

natomiast na poziomie około 775 zł, zatem nawet przy uwzględnieniu pomocy na rzecz matki pozwany jest w stanie wygospodarować kwotę 600 zł na zaspokojenie zwiększonych usprawiedliwionych potrzeb powódki.

O kosztach sądowych orzeczono na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy z 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2016 r., poz. 623).

Apelację od powyższego rozstrzygnięcia złożył pozwany zaskarżając go w części co do punktów 1 i 2. Wyrokowi zarzucił naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. - przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów - polegającej na przyjęciu, że gdyby małżeństwo stron nadal funkcjonowało to powódka znajdowałaby się w lepszej sytuacji niż obecna, podczas gdy należyta ocena materiału dowodowego prowadzi do wniosków odmiennych. Zarzucił również błąd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu, że porównanie poprzedniej sytuacji stron z sytuacją obecną pozwala stwierdzić, iż uległa ona takiej zmianie, która uzasadnia podwyższenie alimentów na zasadzie art. 138 k.r.o., podczas gdy należyta ocena materiału dowodowego prowadzi do odmiennych wniosków. Skarżący zarzucił również naruszenie art. 60 § 2 k.r.o. poprzez błędną wykładnię i zasądzenie alimentów w kwocie zapewniającej małżonkowi niewinnemu wyższą stopę życiową niż stopa życiowa pozwanego. W oparciu o powyższe zarzuty wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa i nie obciążanie pozwanego kosztami sądowym, a także o zwrot spełnionego lub wyegzekwowanego świadczenia i zasądzenie od powódki kosztów postępowania odwoławczego.

Ponadto skarżący wniósł o dopuszczenie dowodów z dokumentów w postaci aktualnego wydruku historii rachunku bankowego na okoliczność posiadanego przez pozwanego zadłużenia w banku oraz pisma z ZUS z 26 sierpnia 2016 r. na okoliczność aktualnej sytuacji majątkowej i zarobkowej pozwanego.

Powódka wniosła o oddalenie apelacji jako bezzasadnej oraz o dopuszczenie dowodów z dokumentów dołączonych do jej pisma procesowego z 2 listopada 2016 r.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje:

Sąd Rejonowy ustalił prawidłowy stan faktyczny i jako taki Sąd Okręgowy uznaje go za własny.

W toku postępowania odwoławczego przeprowadzono dowody, z których wynika, że sytuacja materialna pozwanego nie uległa zmianie od orzeczenia Sądu Rejonowego, nadal ma on zadłużenie w bieżącym rachunku bankowym przewyższające 3 000 zł /wyciąg z rachunku bankowego pozwanego z 20 sierpnia 2016 r. k. 86/, natomiast ZUS od września 2016 r. zamierza z jego świadczenia emerytalnego ściągać zaległe alimenty zasądzone wyrokiem z nadaną klauzulą wykonalności /pismo ZUS z 26 sierpnia 2016 r. k. 87/. Jednocześnie powódka nadal się leczy i ponosi opłaty za internet i telefon po 39 zł miesięcznie oraz w takiej samej wysokości wydatki na telewizję /badanie powódki z 3 sierpnia 2016 r. k. 98, skierowanie do szpitala z 14 września 2016 r. k. 99, faktura z 19 września 2016 r. z rozliczeniem k. 102-103, faktury z 3 września 2016 r. oraz z 3 października 2016 r. k. 104-105, zaświadczenie Spółki (...) S.A w B. z 17 października 2016 r. k. 106/.

Sąd oddalił wniosek dowodowy powódki o przeprowadzenie dowodu z polisy ubezpieczeń komunikacyjnych (OC) za samochód z 19 maja 2016 r. /k. 100-101/, albowiem wniosek ten był spóźniony, a powódka mogła go złożyć przed Sądem I instancji. Orzeczenie w tym zakresie zapadło na podstawie art. 381 k.p.c.

Bezspornym jest, że małżeństwo stron zostało rozwiązane poprzez rozwód z wyłącznej winy pozwanego. Zatem zgodnie z art. 60 § 2 k.r.o. jeżeli jeden z małżonków został uznany za wyłącznie winnego rozkładu pożycia, a rozwód pociąga za sobą istotne pogorszenie sytuacji materialnej małżonka niewinnego, sąd na żądanie małżonka niewinnego może orzec, że małżonek wyłącznie winny obowiązany jest przyczynić się w odpowiednim zakresie do zaspokajania usprawiedliwionych potrzeb małżonka niewinnego, chociażby ten nie znajdował się w niedostatku.

W rozpoznawanej sprawie należało zbadać, czy zgodnie z treścią art. 138 k.r.o. nastąpiła taka zmiana stosunków, która uzasadniała zmianę orzeczenia w przedmiocie obowiązku alimentacyjnego. Powołana wyżej zmiana stosunków

odnosi się do zmiany usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego lub zarobkowych i majątkowych możliwości zobowiązanego. Zmiana taka stanowi podstawę do korekty wysokości ciężącego na zobowiązanym obowiązku alimentacyjnego, prowadzącej do jego podwyższenia, obniżenia lub uchylecia. Ponadto ustalając rozmiar świadczeń alimentacyjnych należy mieć na uwadze z jednej strony zakres usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego, z drugiej zaś możliwości zarobkowe i majątkowe zobowiązanego, które stanowią górną granicę świadczeń, chociażby nawet nie zostały w tych granicach pokryte wszystkie usprawiedliwione potrzeby uprawnionego do alimentacji (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 21 stycznia 1972 r., sygn. akt III CRN 470/71, LEGALIS 15970). Dla oceny, czy warunek przewidziany w art. 60 § 2 k.r.o. został spełniony, nie są istotne ewentualne zmiany, jakie nastąpiły w położeniu materialnym małżonka niewinnego w czasie między faktycznym rozejściem się małżonków a orzeczeniem rozwodu, natomiast istotne jest porównanie każdorazowej sytuacji materialnej małżonka niewinnego z tym położeniem, jakie istniałoby, gdyby rozwód nie został w ogóle orzeczony i gdyby małżonkowie kontynuowali pożycie (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 7 stycznia 1969 r., sygn. akt II CR 528/68, OSNCP 1969/10/179). Trzeba więc ustalić także sytuację majątkową i zarobkową obojga byłych małżonków.

Pomiędzy stronami doszło do zmiany stosunków i to po każdej ze stron. W toku ostatniego ustalania wysokości alimentów, gdy strony zawarły ugodę 29 kwietnia 2009 r., ich dochody były o około 500 zł niższe co do każdej ze stron. Wówczas pozwany zobowiązał się do dodatkowego łożenia alimentów na rzecz powódki w wysokości po 150 zł miesięcznie, dlatego łącznie był zobowiązany do regulowania na jej rzecz alimentów w wysokości po 300 zł miesięcznie, co powodowało, że powódka dysponowała dochodem - 1892 zł, a pozwany - 2345 zł. Wówczas suma ich dochodów wynosiła 4144 zł, przy czym połowa z tych dochodów to 2072 zł. Powódce do osiągnięcia takich dochodów brakowało 280 zł i to już po ustaleniu alimentów na 300 zł miesięcznie.

Obecnie zarówno dochody powoda, jak i dochody powódki zwiększyły się o około 500 zł miesięcznie. Powódka otrzymuje obecnie dochód w wysokości 1990,50 zł z tytułu emerytury oraz alimenty w wysokości 300 zł od pozwanego. Z kolei pozwany otrzymuje dochód (świadczenie emerytalne) w wysokości 3107 zł, ale jest on pomniejszony o alimenty na rzecz powódki w wysokości po 300 zł miesięcznie, co powoduje, że jego miesięczne dochody wynoszą netto 2807 zł. Suma dochodów stron w chwili obecnej wynosi 5097,50 zł, a połowa tej kwoty to 2548,75 zł. Całkowity obecny dochód powódki łącznie z alimentami wynosi więc 2290,50 zł, a więc do osiągnięcia przez nią połowy sumy dochodów stron brakuje 258,25 zł. W porównaniu do poprzedniego okresu, gdy alimenty były ustalone ugodą, różnica pomiędzy połową sumy dochodów stron, a łącznymi dochodami powódki zmniejszyła się na jej korzyść. Dlatego też nie można zasadnie twierdzić, że pogorszyła się sytuacja powódki od czasu zawarcia ugody w sprawie o podwyższenie alimentów w kwietniu 2009 roku. Wówczas bowiem powódka też powoływała się na niemożliwość podjęcia dodatkowej pracy z uwagi na wiek i stan zdrowia oraz wzrost cen towarów i usług.

Sąd I instancji ustalił, że miesięcznie powódka wydaje łącznie ok. 872 zł, na którą składa się czynsz, media, internet/telefon/telewizja, ubezpieczenie samochodu oraz leki. Natomiast wydatki pozwanego w tym zakresie wynoszą około 1100 zł, dodatkowo ponosi on wydatki na opiekę nad 83 letnią matką. Żadna ze stron nie podała ile miesięcznie wydaje m.in. na jedzenie, paliwo, ubrania, środki czystości. Można więc przyjąć, że dla każdej z nich będą to podobne wydatki, gdyż strony są w podobnym wieku i będą one oscylowały w granicach 1000 zł. Jedynie pozwany wskazał, że na dojazdy do matki we W. ponosi koszty 200 zł.

Powódka zgłaszając żądanie podwyższenia alimentów argumentowała je wzrostem cen i niemożnością podjęcia dodatkowej pracy z uwagi na wiek oraz stan zdrowia. Podobnie argumentowała także poprzednie powództwo o podwyższenie alimentów.

Pomimo upływu prawie 8 lat od ustalenia poprzednich alimentów nie doszło do takiej zmiany stosunków, która pomiędzy stronami powodowałaby konieczność podwyższenia alimentów. Powódka bowiem nadal dodatkowo nie pracuje, a jej wydatki na leki nie przekraczają 200 zł. Dodatkowo jej dochód został zwiększony o około 500 zł w porównaniu do 2009 roku. Także dochód pozwanego uległ zwiększeniu o podobną kwotę, ale to wskazuje jedynie na fakt, że wzrost cen towarów i usług został skonsumowany przez wzrost dochodów stron – po każdej ze stron prawie w identycznej wysokości.

Powyższe okoliczności spowodowały konieczność zmiany oceny prawnej prawidłowo ustalonego przez Sąd Rejonowy stanu faktycznego. Gdyż pomimo zmiany stosunków po obu stronach nie mogło to doprowadzić do podwyższenia alimentów na rzecz powódki o 100%. Co więcej, w ustalonym stanie faktycznym sprawy, zwiększone dochody stron powodują zniwelowanie różnic powstałych w związku ze wzrostem cen towarów i usług.

Dlatego też apelacja w zasadniczej części, co do powództwa o podwyższenie alimentów, okazała się zasadna.

Należy także podkreślić, że art. 338 § 1 k.p.c., dla jego zastosowania, wymaga wykazania, że doszło do spełnienia lub wyegzekwowania świadczenia zasądzonego wyrokiem z rygiorem natychmiastowej wykonalności. Pozwany tego nie wykazał (art. 6 k.c.), a to jego w tym zakresie obciąża ciężar dowodowy, co więcej pozwany nie wskazał nawet jakiej kwoty i za jaki okres czasu domaga się z tego tytułu. Nie było więc możliwości uwzględnienia w tym zakresie jego apelacji i złożonego w niej wniosku o zwrot spełnionego lub wyegzekwowanego świadczenia.

Koszty procesu przed Sądem I instancji należne są pozwanemu na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w związku z § 6a ust. 1 pkt 11 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 490 ze zm.), gdyż powódka sprawę ostatecznie przegrała.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c., należało orzec jak w punkcie 1 sentencji; w pozostałej części apelację oddalono jako bezzasadną na podstawie art. 385 k.p.c. (pkt 2), gdyż pozwany nie wykazał w jakiej wysokości wyegzekwowano od niego świadczenie lub w jakiej wysokości je spełnił, a nadto nie wskazał jakiej kwoty i za jaki okres czasu się domaga.

O kosztach postępowania odwoławczego (pkt 3) orzeczono na podstawie art. 100 k.p.c., albowiem pozwany przegrał apelację w niewielkim zakresie (tylko co do żądania zwrotu spełnionego lub wyegzekwowanego świadczenia stanowiącego uboczne żądanie w rozpoznawanej sprawie). Na koszty tego postępowania składa się opłata od apelacji – 180 zł oraz wynagrodzenie pełnomocnika pozwanego – 120 zł należne na podstawie § 4 ust. 1 pkt 9 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. poz. 1804 ze zm.) w związku z § 10 ust. 1 pkt 1 tego rozporządzenia i § 21 tego rozporządzenia, gdyż powódka przegrała sprawę w zasadniczej części, a od 1 stycznia 2016 r. stawki minimalnego wynagrodzenia adwokatów regulowane są w powyżej opisanym rozporządzeniu.

SSO Roman Troll SSO Mirella Szpyrka SSO Teresa Kołeczko-Waławik